
Poznań-Nowe Miasto, st. 284, gm. loco, woj. wielkopolskie, AZP 54-28/96

Informator Archeologiczny : badania 33, 118-120

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

rozległy obiekt wypełniony czarnym piaskiem, zawierający 121 zabytków wydzielonych, datowanych od fazy B1 okresu wpływów rzymskich do fazy D okresu wędrówek ludów łącznie. Wypełnisko obiektu i odkryty w nim materiał zabytkowy nawiązują do „plam z przepaloną ziemią” i „plam z czarną ziemią” znanych z cmentarzyska w Bogaczewie - Kuli.

Odkryte w 1999 roku groby stanowią kontynuację wschodniej części skupiska pochówków eksplorowanego w poprzednich sezonach badawczych, oraz wyznaczają wschodni skraj kolejnego skupiska - zlokalizowanego na zachód od dotychczasowego. Pochówki koni, zlokalizowane we wschodniej części cmentarzyska wyznaczają wraz z analogicznymi grobami odkrytymi w 1994 i 1998 r. trzy rzędy grobów o dłuższej osi jam grobowych zorientowanych wzdłuż linii północny-wschód-południowy-zachód.

Na wyposażenie pochówków ciałopalnych składały się m.in.: fragment zapinki zbliżonej do A. 167 (grób 230), zapinka A. 133 (grób 262), szpila brązowa typu Szwajcaria (grób 260), żelazna sprzączka typu AD.1 wg R. Madydy-Legutko (groby: 261, 263), brązowe okucie końca rzemienia zbliżone do typu 0-18 wg K. Raddatza (grób 250), masywne, żelazne okucie zakończone pojedynczym pierścieniem typu J.II wg K. Raddatza (grób 263) prostokątne, żelazne i brązowe okucia na pas (groby: 230, 232, 238, 239, 251, 261, 266), umbo typu J.7a wg M. Jahna (grób 267), żelazne groty oszczepów lub włóczni typu VIII odmiany 3 (grób 255), typu VII, odmiany 1 (grób 261) i typu XIII lub XIV wg P. Kaczanowskiego (grób 267), toporek żelazny (grób 263), wędzidło żelazne (grób 261), ostroga odmiany E5a wg J. Ginalskego (grób 261).

Materiały i dokumentacja przechowywane są w Muzeum Okręgowym w Suwałkach.

Badania będą kontynuowane.

PŁAWNIOWICE, st. 16, gm. Rudziniec, woj. śląskie

- osada kultury łużyckiej
- cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich
- ślady osadnictwa z: wczesnego średniowiecza, późnego średniowiecza i nowożytności

Badania archeologiczne przeprowadzone we wrześniu przez mgr. Mirosława Furmanka i mgr. Halinę Wojciechowską (Muzeum w Gliwicach). Finansowane przez Śląski WKZ i Muzeum w Gliwicach. Badania były kontynuacją prac sondażowych przeprowadzonych jesienią 1998 roku. Przebadano powierzchnię 123 m².

Wyniki badań zostały opublikowane w „Badaniach Archeologicznych na Górnym Śląsku i Ziemiach Pogranicznych w latach 1999-2000”, s. 255-261.

Podlodów, st. 2, gm. Łaszczów, woj. lubelskie, AZP 93-92/3 – patrz: wczesna i starsza epoka brązu

Polwica, stan. 4 i 5, **Skrzypnik**, stan. 8, gm. Domaniów, woj. dolnośląskie, AZP 84-30/55, 56, 82 – patrz: środkowa, młodsza i późna epoka brązu.

POZNAŃ – NOWE MIASTO, st. 284, gm. *loco*, woj. wielkopolskie, AZP 54-28/96

- osada kultury pucharów lejkowatych (neolit)
- osada kultury łużyckiej (z IV i V okresu epoki brązu oraz wczesnej epoki żelaza)
- osada kultury pomorskiej
- cmentarzysko kultury przeworskiej z faz A₁-A₂ młodszego okresu przedrzymskiego oraz z okresu późnorzymskiego
- punkt osadniczy okresu z wczesnego średniowiecza

Badania prowadziło Poznańskie Towarzystwo Prehistoryczne działające w ramach Centrum Badań Archeologicznych Fundacji Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Finansowała Agencja Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pracami terenowymi kierował mgr Andrzej Krzyszowski z Muzeum Archeologicznego w Poznaniu (autor sprawozdania). Drugi sezon badań.

Stanowisko odkryto w trakcie badań powierzchniowych w ramach AZP w 1987 roku. Badania wykopaliskowe podjęto w związku z planowaną budową odcinka autostrady A-2. Prace terenowe prowadzono w okresie od 24 maja do 19 listopada 1998 roku i od 15 do 31 lipca 1999 roku. Łącznie podczas dwóch sezonów wyeksplorowano metodycznie powierzchnię 203,5 arów. Odkryto 353 obiekty nieruchome, 9040 fragmentów ceramiki, 76 przedmiotów krzemiennych, ponad 300 grudek polepy, 7 bryłek żużla, około 350 szt. kości zwierzęcych, drobny pakiet przepalonych kości ludzkich oraz około 50 sztuk tzw. zabytków wydzielonych.

W zakresie chronologii i funkcji wymieniony materiał reprezentują:

1. Osada kultury pucharów lejkowatych – źródła stanowią 3 dołki posłupowe, 1 jama oraz około 30 sztuk ceramiki i prawdopodobnie większość zbioru krzemiennego. Na podstawie fragmentu pucharu lejkowatego zdobionego motywem pojedynczego pasma odciskanego słupka i zygzaka – materiał ten można odnieść do fazy wióreckiej tej kultury.

2. Osada kultury łużyckiej – źródła reprezentują przynajmniej 42 obiekty nieruchome (2 ziemianki, 31 jam, 1 piec, 1 ognisko i 7 dołków posłupowych) i około 2500 sztuk ceramiki. Chronologicznie materiał “łużycki” jest dwufazowy: źródła zlokalizowane we wschodniej partii stanowiska odpowiadają regułom wykonawstwa ceramiki charakterystycznym dla IV-V okresu epoki brązu, natomiast w partii centralnej odkrywki wystąpiły materiały (ziemianka z rodzajem przybudówki), które można przyporządkować starszemu okresowi halsztackiemu.

3. Osada kultury pomorskiej – zakwalifikowano tu przynajmniej 14 obiektów nieruchomych (1 ziemianka i 13 jam), które tworzą wyraźnie czytelny i zwarty kompleks zlokalizowany w południowo-centralnej partii odkrywki.

4. Osada kultury przeworskiej – źródła reprezentuje przynajmniej 90 obiektów zawierających materiał “przeworsko-jastorfski” i najprawdopodobniej dalszych ponad 200 obiektów (bez materiału), których przynależność do kultury przeworskiej będzie można określić na podstawie rozplanowania przestrzennego obiektów. Wydobyto ponad 6,5 tys. fragmentów ceramiki, do tego okresu należy też większość tzw. materiału wydzielonego. Pośród elementów zabudowy tej osady wyróżniono co najmniej 7 kategorii obiektów: 16 o charakterze mieszkalnym (ziemianki: tworzących rodzaj 3 “ulicówek”), 1 budowlę naziemną, 119 jam, 127 dołków posłupowych, 20 ognisk i palenisk, 2 piece gospodarcze, 1 bruk kamienny. Ten ostatni obiekt wystąpił na zachodnim krańcu wykopu (pierwotnie bezpośrednio na krawędzi bezziemnego ciek) w zwartym trzywarstwowym układzie otoczków kamiennych, o średnicy 9 x 7 m. Prócz wstępnej kwalifikacji bruku jako rodzaju umocnienia brzegu tego ciek, nie można też wykluczyć innej możliwości, związanej być może z wykonywaniem w tym miejscu pewnych “czynności” magicznych (?). Chronologicznie źródła tej kultury odpowiadają fazie A1-A2 młodszego okresu przedrzymskiego, a jedynie niewielki zbiór źródeł (tj. 330 fragmentów ceramiki pochodzących z jednego obiektu) – stanowią materiały z okresu późnorzymskiego.

5. Cmentarzysko kultury przeworskiej – wyodrębniono 6 obiektów o charakterze sepulkralnym, występujących w wyraźnym skupisku. Zespoły te, to groby jamowe bezpopielnicowe, z zawartością mniej lub bardziej intensywnej spalenizny, przepalonych kości, ceramiki i przedmiotów metalowych. Prawdopodobnie z grobów pochodzą również (znalezione luźno w warstwie) żelazny nóż sierpikowaty, fragment brązowej zapinki czy żelazna sprzączka do pasa. Z kolei znaleziona w podobnych okolicznościach brązowa atasza (grupy E 46-48 wg E. J. Eggersa) zapewne od skośnie żłobkowanego wiaderka odpowiada okresowi od II/III w. do 1 poł. III w., co w rejonie Poznania przypada już na horyzont kultury wielbarskiej.

6. Punkt osadniczy z wczesnego średniowiecza – horyzont ten reprezentuje około 20 fragmentów ceramiki, zarejestrowanych wyłącznie w warstwie naturalnej; można je datować na fazę C-D wczesnego średniowiecza.

Materiały oraz dokumentacja są przechowywane w siedzibie Centrum Badań Archeologicznych Fundacji Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu.

PRÓSZKÓW, st. 2, gm. loco, woj. opolskie, AZP 91-36/37

- osada kultury przeworskiej

Stanowisko 2 położone jest po zachodniej stronie drogi Opole – Prószków.

W czerwcu 1999 roku na terenie gminy Prószków prowadzono roboty ziemne związane z budową kanalizacji sanitarnej. Prace te, początkowo były prowadzone bez stosownego pozwolenia konserwatorskiego, a tym samym bez stałego nadzoru archeologicznego. Podczas prowadzenia robót ziemnych na terenie przyszkolnego stadionu sportowego zostały przecięte wykopem obiekty osadnicze, które należy łączyć ze znaną przed 1945 rokiem osadą kultury przeworskiej z późnego okresu rzymskiego. W latach 1961-1962, podczas badań ratowniczych związanych z budową stadionu, na obszarze około 54 arów wyeksplorowano łącznie kilkanaście dymarek i 42 inne obiekty osadnicze, w tym pozostałość budynku mieszkalnego.

W dniu 16.06.1999 roku przeprowadzono inwentaryzację 4 częściowo zniszczonych jam osadniczych oraz resztki warstwy kulturowej, która zachowała się na odcinku o długości 16 m. Jej strop został uchwycony na głębokości 0,48-0,50 m od współczesnego poziomu użytkowego, a tworzyła ją siwa glina przemieszana z grudkami polepy. Wszystkie przebadane jamy miały kształt nieregularny, a ich głębokość wynosiła od 0,40 do 0,61 m. Zostały wkopane w gliniasty calec. Wypełnisko tworzyła glina z domieszką próchnicy; jedynie w partii spągowej obiektu I zalegała warstwa gliny przemieszana z polepą i spalenizną. Oprócz grudek polepy i kawałków węgla drzewnego nie znaleziono innego materiału zabytkowego.

Badania przeprowadził Dział Archeologiczny Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu.

ROSZOWICKI LAS, st. 28, gm. Cisek, woj. opolskie, AZP 98-40/39

- osada kultury lateńskiej.

Stanowisko zostało odkryte w latach 30-tych XX wieku przez nauczyciel. Wtedy zostało ono określone jako Roszowice 11. W 1990 Marek Bednarek (autor sprawozdania) przeprowadził badania powierzchniowe AZP. W latach 1989-1992 przeprowadził badania wykopaliskowe. Badania weryfikacyjne AZP w 1994 r. potwierdziły niszczenie stanowiska głęboką orką. W 1997 roku powstały bezpośrednie zagrożenia dla stanowiska: zniszczenia po powodzi oraz prace ziemne odwadniające. Dlatego wykonano kolejne ratownicze badania wykopaliskowe.

Sezon w 1999 roku był piątym z kolei, w którym prowadzono ratownicze badania wykopaliskowe. Całość prac była finansowana przez GKZ i Uniwersytet Wrocławski. Pracami w terenie kierował Marek Bednarek.

Podjęte prace miały na celu zbadanie tych partii osady, które zostały pominięte podczas wcześniejszych badań. Łącznie w pięciu wykopach przebadano ponad 180 m² powierzchni stanowiska. Odsłonięto i przebadano 3 obiekty zawierające niewielką ilość materiału ceramicznego. Zasięg stanowiska jest określony z uwagi na czarne zabarwienie warstwy ornej powstałe na skutek wyorywania warstwy kulturowej przesyczonej w tym miejscu bardzo dużą ilością węgielków drzewnych pochodzących ze spalonych elementów zabudowy osady. Najbardziej wartościowe zabytki pozyskano z warstwy kulturowej m.in. dużą ilość ceramiki „siwej” i grafitowej, paciorki szklane, żużel dymarkowy oraz tlenek ołowiu (około 2 kg) świadczące o działalności produkcyjnej mieszkańców osady.